

HUQUQ FANINI O'QITISHNING ZARURATI VA AXAMIYATI

Mamatova Nilufar Abdullajonovna

Annotatsiya: *Ushbu maqolada huquq fani tarixi, huquq fanini o'qitishning ahamiyati hamda zarurati to'g'risida so'z boradi.*

Key words: *Davlat, huquq, huquqning tug'ulishi, qonun, hokimyat, masala, metodika, demokratiya, demokratik institut, "yuridik fan", ijtimoiy huquq, tartib-intizom.*

Huquq ijtimoiy mafkuraviy va nazariy fan hisoblanadi. Gumanitar fanlar tizimidagi huquq fani huquq normalarini hayotga tatbiq etishga, ulardan foydalanish samaradorligini oshirishga qaratilgan. Aynan u huquq va davlat rivojlanishining asosiy qonuniyatlarini, ularning vazifalari, qiymati, ijtimoiy ahamiyatini tushuntirib beradi.

Huquqiy fan isbotga muhtoj bo'lmagan yuridik haqiqatlarni o'rganish bilan shug'ullanadi. Qadim zamonlarda ko'plab g'oyalar, qoidalar, aksiomalar yaratilgan, ammo ular hozirgi vaqtda ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan.

Davlat va huquq murakkab ijtimoiy hodisa hisoblanib, ular ko'plab quyi tizim va qo'shimcha qismlarga ega. Ularning vazifalari shunchalik ko'p qirrali va murakkabki jiddiy o'rganish va tahlil qilishni talab qiladi. Keling dastlab huquq fani tarixiga qisqacha to'xtalib o'tsak:

Huquqning tug'ilishi: Hattoki antik davrda ham huquq fani, to'g'rirog'i, uning zaruriy shartlari mavjud bo'lgan. Ular paydo bo'lgan vaqadimgi jamiyatlarda qonunchilik kuchayib borishi bilan rivojlandi. Ko'pincha huquqiy normalar din bilan bog'liq edi. Masalan, Yahudiyada qonunlar Muqaddas Kitobdan parchalar asosida o'rgatilgan.

Shu bilan birga, qadimgi Yunonistonda hozirgi ma'noda huquq fani o'qitiladigan birinchi maktablar paydo bo'ldi. Siyosatda falsafiy doiralar mavjud bo'lib, ularda qonunlar bilan bir qatorda notiqlik ham o'rgatilgan. Shuni ta'kidlash kerakki, o'sha davrda "yuridik fan" tushunchasi umumiy bilimlardan ajralmas edi. Qadimgi yunonlar uchun alohida fanlar yo'q edi. Donishmandlar (faylasuflar) bir vaqtning o'zida barcha fanlarni o'rgandilar.

Rimda huquqshunoslik rivojlanish uchun qo'shimcha turtki oldi. Dastlab, bu shaharda qonunlarni bilish ham ruhoniylarning imtiyozi edi. Biroq, milodiy 1-asrda Rimda Sabinus tomonidan asos solingan birinchi xususiy huquq maktabi paydo bo'ldi. Ushbu muassasada o'qish muddati 4 yilga teng edi. Asta-sekin shunga o'xshash maktablar boshqa yirik shaharlarda (Konstantinopol, Afina, Bayrut va Iskandariya) tashkil etildi.

Bugungi kunda zamonaviy huquq fani nomini ham ko'plab manbalarda ko'rishimiz mumkin. Zamonaviy huquq fani eng muhim gumanitar ilmiy fanlardan biri hisoblanadi. Bu 20-asrda butun dunyoda huquqiy davlat o'rnatilganligi bilan bog'liq. Barcha ijtimoiy ahamiyatga ega harakatlar qandaydir tarzda huquqiy normalar bilan tartibga solinadi. Ularni tadqiq qiluvchi yuridik fandir. U bilan bog'liq bilimlar bevosita qo'llaniladigan maqsadga ega. Huquqshunoslar va huquqshunoslarsiz davlat va jamiyat o'rtasidagi huquqiy munosabatlarni tasavvur etib bo'lmaydi.

MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS

Huquq fanini o'qitishning vazifalari: o'quvchilarning asosiy huquqiy tushuncha, nazariya va qonuniyatlar to'g'risidagi bilimlarini shakllantirish; o'quvchilarda konstitutsiyaviy burch, majburiyatlarni bilish va ularga rioya qilish ko'nikmasini hosil qilish; huquq ta'limi mazmunining hozirgi ijtimoiy hayot va fan-texnika yutuqlari bilan bog'lanishini ta'minlash asosida o'quvchilarni ongli ravishda kasb tanlashga yo'naltirish; o'quvchilarni o'zlarining va o'zgalarning huquqlarini bilishlari, burch va majburiyatlariga rioya qilishlariga yo'naltirish; davlat va uning qonunlarini hurmat qilish, ularga nisbatan oqilona munosabatda bo'lish fazilatlarini yosh avlod ongiga singdirish; o'quvchilarda o'z xatti-harakatlarini belgilangan me'yorlar doirasida tartibga solish va boshqara olishni tarbiyalashdan iborat. huquqiy bilimlar zaminida huquqiy normativ hujjatlar, zamonaviy qonunchilik yutuqlari, tarixda yashab ijod etgan buyuk allomalar va hozirgi kunda faoliyat olib borayotgan olimlarning huquq faniga oid ishlari bilan tanishtirish orqali o'quvchilarni milliy istiqlol va vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, huquq fanidan olgan bilimlarini hayotda qo'llay olish kompetensiyalarini shakllantirishdan iborat.

Bugungi o'zbek jamiyati o'zi uchun huquqiy davlat, inson huquqlari va shaxs erkinligi, demokratik fuqarolik jamiyati, siyosiy hurfiylik (plyuralizm), hokimiyatlar taqsimlanishi, qonun ustuvorligi, mustaqil sud hokimiyati kabi fundamental tushunchalarni qayta kashf etmoqda. Tan olish lozimki, jamiyat ijtimoiy siyosiy va ma'naviy hayotini zamonaviy marifiy tamoyillar asosida isloh etishda davlat va huquq benihoya katta rol o'ynayotganligini takidlab o'tishimiz lozim. Shu bois davlat tuzilishi, demokratik siyosiy tuzilishning mavjud bo'lishi, huquqiy munosabatlar oqilona tizimining tashkil etilishi ko'p jihatdan mamlakatimizdagi davlat-huquqiy institutlarning faoliyatiga bog'liqdir. Mustaqillik yillari mobaynida yurtimizda demokratik huquqiy davlat va bozor iqtisodiyotini qaror toptirish yo'lida huquqiy jihatdan ko'pgina samarali ishlar qilindi. Respublikada davlat idoralarining, shu jumladan, huquqiy muassasalarning izchil tizimi shakllantirilmoqda. Demokratik institutlarni hayotimizga olib kiruvchi va bozor munosabatlarini ma'rifiy shaklda joriy etishga imkon beruvchi qonunlar majmui yaratilmoqda. Hozirgi vaqtda yangi iqtisodiy munosabatlarni shakllantiruvchi, demokratik siyosiy tizim tarkibiy tuzilmalarini ham fuqarolik jamiyati bo'g'inlarini vujudga keltiruvchi, inson huquqlari kafolatlari tizimini qaror toptiruvchi, bir so'z bilan aytganda, butun ijtimoiy-siyosiy hayotimizning huquqiy negizini barpo etadigan 300 dan ziyod qonun hujjatlari qabul qilindi. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2019 yil 9 yanvarda "Jamiyatda huquqiy ong va huquqiy madaniyatni yuksaltirishning chora tadbirlari" to'g'risidagi qaroriga ko'ra, bugungi kunda ta'lim tizimida huquq fanini tegishli darajada tashkil qilinishi, ilmiy adabiyotlardan foydalangan holda, mashgulotlar zamonaviy ta'lim texnologiyalariga tayangan holda, o'tkazilishi lozimligi, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari bilan ta'minlanishi zarurligidan kelib chiqib, huquq fanlarini maqsadli, samarali va kafolatlangan natijali o'qitish davr talabidir deb takitlab o'tilgani bejiz emas.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Mirziyoyev Sh.M. —Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash –yurt taraqqiyoti va xalq farovonligi garovi mavzusidagi O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 24 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi ma'ruzasi. –T.: —O'zbekiston, 2017.

2. Kenenova I. Xorijiy davlatlar konstitutsiyaviy huquqini o'qitish metodikasi va metodikasi / I. Kenenova // Qiyosiy konstitutsiyaviy sharh.-2009. -N 6.-S. 66-71.

3. Axundova S.L. Fanlararo aloqalar "Dunyoni bilish" fanining integrativ imkoniyatlarini amalga oshirish vositasi sifatida / Axundova S. L. // Zamonaviy fanning dolzarb muammolari.-2009. -N 2.-S. 52-56.

4. Urumov A.V. "Davlat va huquq nazariyasi" fanini o'qitishning didaktik tamoyillari / Urumov A. V. // Yuridik ta'lim va fan.-2010. -N 3.-S. 25-29

5. Олий таълим. Меъёрий хужжатлар тўплами. –Т.: Шарқ, 2001. –Б.4.

Internet va ijtimoiy tarmoqlardagi resurslar

6. <https://t.me/shmirziyoyev/16581?single>

7. <https://t.me/shmirziyoyev>

8. <https://t.me/shmirziyoyev/20260>

